

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2013. gada 30. maijā *

Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa — Direktīva 2008/115/EK — Kopīgie standarti un procedūras attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi — Piemērojamība patvēruma meklētājiem — Iespēja turpināt aizturēt trešās valsts valstspiederīgo arī pēc patvēruma pieteikuma iesniegšanas

Lieta C-534/11

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko saskaņā ar LESD 267. pantu *Nejvyšší správní soud* (Čehijas Republika) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2011. gada 22. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2011. gada 20. oktobrī, tiesvedībā

Mehmet Arslan

pret

Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*] (referents), tiesneši E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*], A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*], K. Toadere [*C. Toader*] un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*],

ģenerālvokāts M. Vatelē [*M. Wathelet*],

sekretārs M. Aleksejevs [*M. Aleksejev*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2012. gada 7. novembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Čehijas Republikas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vlácil*, pārstāvji,
- Vācijas valdības vārdā – *N. Graf Vitzthum*, pārstāvis,
- Francijas valdības vārdā – *G. de Bergues* un *S. Menez*, pārstāvji,
- Slovākijas valdības vārdā – *B. Ricziová*, pārstāve,
- Šveices valdības vārdā – *D. Klingele*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *M. Condou-Durande* un *M. Šimerdová*, pārstāves,

* Tiesvedības valoda – čehu.

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2013. gada 31. janvāra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīvas 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV L 348, 98. lpp.), 2. panta 1. punktu, ko lasa kopā ar tās preambulas 9. apsvērumu.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *M. Arslan*, Turcijas pilsoni, kurš tika aizturēts un turēts apsardzībā Čehijas Republikā administratīvai izraidīšanai un kurš, būdams aizturēts, iesniedza starptautiskas aizsardzības pieteikumu, piemērojot valsts tiesību aktus par patvērumu, un *Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie* (Čehijas Republikas Policijas Ūstu apgabala direkcijas Ārlietu policijas nodaļu) par tās 2011. gada 25. marta lēmumu pagarināt par papildu 120 dienām sākotnēji uz 60 dienām noteikto aizturēšanas termiņu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2008/115

- 3 Direktīvas 2008/115 preambulas 2., 4., 8., 9. un 16. apsvērumā ir noteikts:

“(2) Briseles Eiropadome [...] aicināja izstrādāt ar kopīgiem standartiem pamatotu efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku, lai personas atgriešana notiktu humānā veidā un pilnībā ievērojot viņu cilvēktiesības un cieņas neaizskaramību.

[..]

(4) Ir jānosaka skaidri, pārskatāmi un taisnīgi noteikumi, kas paredzēti efektīvai atgriešanas politikai kā labi pārvaldītas migrācijas politikas būtiskam elementam.

[..]

(8) Ir atzīts, ka dalībvalstīm ir likumīgas tiesības atgriezt trešo valstu valstspiederīgos, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, ar noteikumu, ka ir ieviestas taisnīgas un efektīvas patvēruma sistēmas, kas pilnībā ievēro neizraidīšanas principu.

(9) Saskaņā ar Padomes 2005. gada 1. decembra Direktīvu 2005/85/EK par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu [(JO L 326, 13. lpp.)], trešās valsts valstspiederīgais, kas ir pieprasījis patvērumu dalībvalstī, nebūtu jāuzskata par personu, kas nelikumīgi uzturas attiecīgās dalībvalsts teritorijā, kamēr nav stājies spēkā negatīvs lēmums par minēto pieprasījumu vai lēmums, ar ko tiek pārtrauktas viņa vai viņas tiesības uz patvēruma meklētāja statusu.

[..]

(16) Aizturēšanai izraidīšanas nolūkā no izmantojamo līdzekļu un mērķu viedokļa būtu jābūt ierobežotai un saistītai ar proporcionalitātes principu. Aizturēšana ir pamatota tikai, ja jāsaprot, ka atpakaļnosūtīšanai vai jāīsteno atgriešanas process un ja vājāku piespiedu līdzekļu izmantošana nebūtu pietiekama.”

4 Direktīvas 2008/115 1. pantā ar nosaukumu “Priekšmets” ir paredzēts:

“Šajā direktīvā ir noteikti kopēji standarti un procedūras, kas dalībvalstīs ir jāpiemēro attiecībā uz nelikumīgi uzturošos trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, ievērojot pamattiesības kā galvenos Kopienas tiesību, kā arī starptautisko tiesību principus, tostarp pienākumu nodrošināt bēgļu aizsardzību un cilvēktiesības.”

5 Šīs direktīvas 2. panta ar nosaukumu “Darbības joma” 1. punktā ir noteikts:

“Šī direktīva attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā.”

6 Minētās direktīvas 3. panta 2. punktā “nelikumīga uzturēšanās” ir definēta kā “tāda trešās valsts valstspiederīgā atrašanās dalībvalsts teritorijā, kurš neatbilst vai vairs neatbilst ieceļošanas nosacījumiem [...] vai arī citiem ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem šajā dalībvalstī”.

7 Direktīvas 2008/115 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka “[...] dalībvalstis pieņem atgriešanas lēmumu par ikvienu trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas to teritorijā”.

8 Saskaņā ar minētās direktīvas 15. pantu:

“1. Ja vien konkrētajā gadījumā nav iespējams efektīvi piemērot citus pietiekamus, bet vājākus piespiedu līdzekļus, dalībvalstis var aizturēt un turēt apsardzībā tikai to trešās valsts valstspiederīgo, kam paredzēts piemērot atgriešanas procedūras, lai sagatavotos atgriešanai un/vai veiktu izraidīšanas procesu, jo īpaši tad, ja:

- a) pastāv bēgšanas iespējamība vai
- b) attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais izvairās no atgriešanas vai izraidīšanas procesa vai traucē tā sagatavošanu.

Ikviena turēšana apsardzībā ir iespējami īsa un tā turpinās tikai tik ilgi, kamēr veic izraidīšanas pasākumus, un to izpilda ar pienācīgu rūpību.

[..]

4. Ja izrādās, ka tiesisku vai citu apsvērumu dēļ izraidīšanai vairs nav pamatota iemesla, vai ja 1. punktā noteiktie apstākļi vairs nepastāv, turēšanu apsardzībā vairs neuzskata par pamatotu un attiecīgo personu nekavējoties atbrīvo.

5. Turēšana apsardzībā ir spēkā tik ilgi, kamēr saglabājas 1. punktā noteiktie apstākļi un kamēr tā ir nepieciešama, lai nodrošinātu sekmīgu izraidīšanu. Katra dalībvalsts nosaka ierobežotu turēšanas apsardzībā laikposmu, kas nedrīkst pārsniegt sešus mēnešus.

6. Dalībvalstis nedrīkst pagarināt 5. punktā minēto termiņu, izņemot pagarinājumu uz ierobežotu laikposmu, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem nepārsniedz papildu divpadsmit mēnešus gadījumos, ja neatkarīgi no to pamatotiem centieniem izraidīšanas procedūra varētu ieilgt šādu iemeslu dēļ:

- a) attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais atsakās sadarboties vai

b) kavējas vajadzīgo dokumentu saņemšana no trešām valstīm.”

Direktīva 2005/85

9 Direktīvas 2005/85 mērķis atbilstoši tās 1. pantam ir noteikt minimālos standartus dalībvalstu piemērotajās procedūrās bēgļa statusa piešķiršanai un atņemšanai. Tajā galvenokārt tiek reglamentētas patvēruma pieteikuma iesniegšanas un izskatīšanas procedūras, kā arī patvēruma meklētāju tiesības un pienākumi.

10 Šīs direktīvas 2. pantā ir tostarp paredzēts, ka šajā direktīvā:

“[..]

b) “pieteikums” vai “patvēruma pieteikums” ir pieteikums, ko iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks un ko var uztvert kā prasību starptautiskas aizsardzības saņemšanai no dalībvalsts saskaņā ar [1951. gada 28. jūlijā Ženēvā parakstīto Konvenciju par bēgļa statusu [(*Recueil des traités des Nations unies*, 189. sēj., 150. lpp., Nr. 2545 (1954), stājās spēkā 1954. gada 22. aprīlī)]. Jebkurš starptautiskas aizsardzības pieteikums tiek uzskatīts par patvēruma pieteikumu, ja vien konkrētā persona skaidri nepieprasa cita veida aizsardzību, uz kuru var pieteikties atsevišķi;

c) “meklētājs” jeb “patvēruma meklētājs” ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezpavalstnieks, kas ir iesniedzis patvēruma pieteikumu, par kuru vēl nav pieņemts galīgais lēmums;

d) “galīgais lēmums” ir lēmums par to, vai trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam var tikt piešķirts bēgļa statuss [..] un kas vairs nav pakļauts tiesiskajai aizsardzībai atbilstīgi šīs direktīvas V nodaļai, neatkarīgi no tā, vai šāda tiesiskā aizsardzība paredz pieteikuma iesniedzēja palikšanu attiecīgajā dalībvalstī saistībā ar rezultātu, kā tas noteikts šīs direktīvas III pielikumā;

e) “atbildīgā iestāde” ir jebkura ar tieslietām saistīta vai administratīva iestāde dalībvalstī, kas atbildīga par patvēruma pieteikuma izskatīšanu un kas ir kompetenta, lai šādos gadījumos pieņemtu lēmumus pirmajā instancē, kā tas noteikts I pielikumā;

[..]

k) “palikt dalībvalstī” nozīmē palikt teritorijā, ietverot dalībvalsts robežu vai tranzīta zonu, kurā patvēruma meklētājs ir iesniedzis pieteikumu vai kurā šis pieteikums tiek izvērtēts.”

11 Minētās direktīvas 7. pantā ir paredzēts:

“1. Patvēruma meklētājiem atļauj palikt dalībvalstī vienīgi procedūras nolūkā, kamēr atbildīgā iestāde ir pieņēmusi lēmumu saskaņā ar procedūrām pirmajā instancē, kas noteiktas III nodaļā. Šīs tiesības palikt nerada tiesības uz uzturēšanās atļauju.

2. Dalībvalstis var pieļaut izņēmumu tikai gadījumā, ja saskaņā ar 32. un 34. pantu turpmākais pieteikums netiks turpmāk izskatīts vai ja tās nodos vai izdos personu citai dalībvalstij, ievērojot pienākumus saskaņā ar Eiropas apcietināšanas orderi [..] vai citādi, vai trešai valstij, vai starptautiskajām krimināltiesām vai tribunāliem.”

12 Šīs pašas direktīvas 18. pantā ir noteikts:

“1. Dalībvalstis neaiztur personu tikai tāpēc, ka šī persona ir patvēruma meklētājs.

2. Ja patvēruma meklētājs tiek aizturēts, dalībvalstis nodrošina, ka pastāv iespēja paātrināti veikt izskatīšanu tiesā.”

13 Direktīvas 2005/85 23. panta 4. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis var arī noteikt, ka izvērtēšanas procedūra [...] tiek noteikta kā prioritāte vai paātrināta, ja:

[..]

j) meklētājs iesniedz pieteikumu galvenokārt tāpēc, lai kavētu vai izjauktu agrāka vai nenovēršama lēmuma spēkā stāšanos, kā rezultātā tiktu īstenota viņa pārvietošana [izraidīšana]; [..]

[..].”

14 Šīs direktīvas 39. panta 1. punktā dalībvalstīm ir uzlikts pienākums nodrošināt, ka patvēruma meklētājiem ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību. Šīs tiesību normas 3. punkta teksts ir šāds:

“Dalībvalstis vajadzības gadījumā paredz noteikumus saskaņā ar savām starptautiskajām saistībām, kas attiecas uz:

a) jautājumu par to, vai tiesiskā aizsardzība saskaņā ar 1. punktu ļauj meklētājiem palikt konkrētajā dalībvalstī, gaidot tās iznākumu;

b) tiesiskās aizsardzības vai aizsardzības pasākumu iespējamību, ja tiesiskā aizsardzība saskaņā ar 1. punktu neļauj meklētājiem palikt konkrētajā dalībvalstī, gaidot tās iznākumu. [..]

[..].”

Direktīva 2003/9

15 Padomes 2003. gada 27. janvāra Direktīvā 2003/9/EK, ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai dalībvalstīs (OV L 31, 18. lpp.), ir tostarp noteikti patvēruma meklētāju uzturēšanās un pārvietošanās nosacījumi. Šīs direktīvas 7. pantā ir noteikts:

“1. Patvēruma meklētāji var brīvi pārvietoties viņus uzņēmušās dalībvalsts teritorijā vai apgabalā, kādu šī dalībvalsts viņiem šādam nolūkam noteikusi. Noteiktais apgabals neietekmē neatņemamo privātās dzīves jomu un ir pietiekams, lai nodrošinātu pieeju visiem pabalstiem saskaņā ar šo direktīvu.

2. Sabiedrības interešu, sabiedriskās kārtības dēļ vai, ja tas nepieciešams, lai ātri apstrādātu un efektīvi uzraudzītu patvēruma meklētāja pieteikumu, dalībvalstis var izlemt jautājumu par patvēruma meklētāja dzīvesvietu.

3. Ja nepieciešams, piemēram, legālu iemeslu vai sabiedriskās kārtības dēļ, dalībvalstis var ieslodzīt pieteikuma iesniedzēju [likt palikt pieteikuma iesniedzējam] kādā noteiktā vietā saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem.

[..].”

16 Saskaņā ar šīs direktīvas 21. panta 1. punktu:

“Dalībvalstis nodrošina, ka negatīvus lēmumus par pabalstu piešķiršanu saskaņā ar šo direktīvu vai lēmumus, kas pieņemti saskaņā ar 7. pantu, kuri individuāli ietekmē patvēruma meklētājus, var pārsūdzēt saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktos noteikto procedūru. Vismaz pēdējā instancē nodrošina pārsūdzības iespēju vai lietas pārskatīšanu tiesas iestādē.”

Čehijas Republikas tiesības

17 Direktīva 2008/115 ir transponēta Čehijas Republikas tiesībās galvenokārt ar grozījumu Likumā Nr. 326/1999 par ārvalstnieku uzturēšanos Čehijas Republikas teritorijā (turpmāk tekstā – “likums Nr. 326/1999”) palīdzību.

18 Saskaņā ar likuma Nr. 326/1999 124. panta 1. punktu policija “drīkst aizturēt ārvalstniekus, kuri ir vecāki par 15 gadiem un attiecībā uz kuriem ir izdots paziņojums par procesa par izraidīšanu administratīvā kārtībā uzsākšanu, par kuru izraidīšanu administratīvā kārtībā ir pieņemts galīgs lēmums vai attiecībā uz kuriem cita Eiropas Savienības dalībvalsts ir noteikusi ieceļošanas aizliegumu, kas ir piemērojams Eiropas Savienības dalībvalstu teritorijās, un ja nepietiek ar īpašu pasākumu veikšanu labprātīgai izceļošanai”, un ja ir izpildīts vismaz viens no nosacījumiem, kas ietverti minētās tiesību normas b) un e) punktā, proti, “pastāv risks, ka ārvalstnieks varētu traucēt vai apgrūtināt lēmuma par izraidīšanu administratīvā kārtībā izpildi” vai ka “ārvalstnieks ir iekļauts līgumslēdzēju valstu informācijas sistēmā”.

19 Saskaņā ar šī likuma 125. panta 1. punktu aizturēšanas laikposms principā nedrīkst pārsniegt 180 dienas.

20 Minētā likuma 127. pantā ir noteikts:

“1. Aizturēšana nekavējoties ir jāpārtrauc:

a) ja aizturēšanas pamatojums ir beidzis pastāvēt,

[..]

d) ja ārvalstniekam ir piešķirts patvēruma vai alternatīvā aizsardzība

vai

e) ja ārvalstniekam ir piešķirta ilgtermiņa uzturēšanās atļauja, lai viņu aizsargātu šajā teritorijā.

2. Aizturēšanas laikā iesniegts starptautiskas aizsardzības pieteikums nav pamatots iemesls pārtraukt aizturēšanu.”

21 Direktīva 2005/85 ir transponēta Čehijas Republikas tiesību sistēmā galvenokārt ar grozījumu Likumā Nr. 325/1999 par patvērumu. Šī likuma 85.a pantā ir paredzēts:

“1) Ar paziņojumu nolūkā saņemt starptautisko aizsardzību ilgtermiņa vīza vai ilgtermiņa uzturēšanās atļauja, kas piešķirta saskaņā ar piemērojamiem īpašiem tiesību aktiem, zaudē spēku.

2) Ārvalstnieka tiesisko statusu, kāds rodas, viņu ievietojot aizturēšanas centrā, neietekmē iespējamais paziņojums, lai saņemtu starptautisko aizsardzību, vai iespējamais starptautiskās aizsardzības pieteikums (10. pants).

- 3) Ārvalstniekam, kurš sniedzis paziņojumu, lai saņemtu starptautisko aizsardzību, vai kurš iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, saskaņā ar piemērojamajos īpašajos tiesību aktos izvirzītajiem nosacījumiem ir jāpaliek aizturēšanas centrā.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 22 2011. gada 1. februārī Čehijas Republikas policijas patruļa aizturēja *M. Arslan* un viņu ievietoja apsardzībā. 2011. gada 2. februārī tika pieņemts lēmums par viņa izraidīšanu.
- 23 Ar 2011. gada 8. februāra lēmumu *M. Arslan* aizturēšanas termiņš tika noteikts uz 60 dienām tostarp tādēļ, ka, ņemot vērā viņa agrāko uzvedību, varēja pieņemt, ka viņš mēģinās izjaukt lēmuma par izraidīšanu izpildi. Šajā lēmumā bija izklāstīts, ka ieinteresētā persona ir nelikumīgi ieceļojusi Šengenas zonā, izvairoties no pārbaudēm uz robežas, un ka viņš pēc tam ir uzturējies Austrijā un Čehijas Republikā bez ceļošanas dokumenta un vīzas. Turklāt šajā lēmumā bija norādīts, ka *M. Arslan* 2009. gadā jau ir ticis izpratīnāts Grieķijas teritorijā ar viltotu pasi un ka pēc tam viņš ir ticis izraidīts atpakaļ uz izcelsmes valsti un reģistrēts Šengenas Informācijas sistēmā kā persona, kurai ir liegta ieceļošana Šengenas zonas valstu teritorijā laika posmā no 2010. gada 26. janvāra līdz 2013. gada 26. janvārim.
- 24 Tajā pašā dienā, kad tika pieņemts šis pēdējais minētais lēmums, *M. Arslan* iesniedza Čehijas Republikas iestādēm paziņojumu nolūkā saņemt starptautisku aizsardzību.
- 25 Ar 2011. gada 25. marta lēmumu *M. Arslan* aizturēšanas termiņš tika pagarināts par 120 dienām, jo šis pagarinājums bija nepieciešams, lai turpinātu gatavoties lēmuma par ieinteresētās personas izraidīšanu izpildei, it īpaši ņemot vērā, ka joprojām notika starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas procedūra un nebija iespējams izpildīt izraidīšanas lēmumu laikposmā, kad tika izskatīts šis pieteikums. 2011. gada 25. marta lēmumā bija norādīts, ka šis starptautiskās aizsardzības pieteikums ticis iesniegts, lai traucētu lēmuma par izraidīšanu izpildi. Turklāt šajā lēmumā bija norādīts, ka līdz minētajai dienai Turcijas Republikas vēstniecība vēl nebija izdevusi *M. Arslan* pagaidu ceļošanas dokumentu, kas tāpat varēja traucēt izpildīt lēmumu par izraidīšanu.
- 26 *M. Arslan* cēla prasību par šo lēmumu, ar kuru tika pagarināts viņa aizturēšanas termiņš, tostarp norādīdams, ka šī lēmuma pieņemšanas brīdī, ņemot vērā viņa starptautiskās aizsardzības pieteikumu, vairs nebija pamatota iemesla cerēt, ka viņu vēl varētu pagūt izraidīt maksimālajā 180 dienu aizturēšanas laikposmā, kas paredzēts likumā Nr. 326/1999. Šajā saistībā viņš norādīja, ka gadījumā, ja viņa starptautiskās aizsardzības pieteikums tiktu noraidīts, viņš izmantošot visus iespējamus pārsūdzības līdzekļus. Ņemot vērā parasto tiesvedību ilgumu šādās lietās, viņaprāt, nevarot pamatoti cerēt, ka izraidīšanas lēmums varētu tikt istenots pirms maksimālā aizturēšanas termiņa beigām. Šādos apstākļos *M. Arslan* uzskata, ka 2011. gada 25. marta lēmums ir pretrunā Direktīvas 2008/115 15. panta 1. un 4. punktam, kā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai.
- 27 Tā kā pirmās instances tiesa noraidīja šo prasību ar 2011. gada 27. aprīļa spriedumu, tostarp uzskatot, ka tā tikusi balstīta uz pilnībā subjektīviem un spekulatīviem argumentiem, *M. Arslan* iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā, būtībā pamatojoties uz tiem pašiem argumentiem, ko tas izvirzījis pirmajā instancē.
- 28 Pa to laiku ar 2011. gada 12. aprīļa lēmumu Čehijas Republikas Iekšlietu ministrija noraidīja *M. Arslan* starptautiskās aizsardzības pieteikumu un *M. Arslan* par šo lēmumu cēla prasību.
- 29 2011. gada 27. jūlijā viņš tika atbrīvots tādēļ, ka aizturēšanas pasākums bija sasniedzis maksimālā valsts tiesībās paredzētā termiņa beigas.

- 30 Iesniedzējtiesai ir šaubas par to, ka starptautiskas aizsardzības pieteikuma iesniedzējs, piemērojot Direktīvu 2008/115, var likumīgi tikt aizturēts. Konkrētāk, tai rodas jautājums, vai šī direktīva nav interpretējama tādējādi, ka ārvalstnieks ir jāatbrīvo no aizturēšanas izraidīšanas nolūkā, ja viņš iesniedz starptautiskas aizsardzības pieteikumu. Tā tostarp uzskata, ka no attiecīgo tiesību normu sistēmiskās un teleoloģiskas interpretācijas izriet, ka patvēruma pieteikuma iesniegšanas gadījumā aizturēšanas termiņu var pagarināt tikai ar nosacījumu, ka tiek pieņemts jauns lēmums, kas ir balstīts nevis uz Direktīvu 2008/115, bet uz tiesību normu, kas konkrēti ļauj aizturēt patvēruma meklētāju. Tomēr šī tiesa tāpat arī izsaka bažas par to, ka šādas interpretācijas dēļ varētu tikt veicināta prasību celšana, ļaunprātīgi izmantojot patvēruma procedūru.
- 31 Šādos apstākļos *Nejvyšší správní soud* (Augstākā administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Direktīvas [2008/115] 2. panta 1. punkts, ko lasa kopā ar tās preambulas 9. apsvērumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka šī direktīva nav piemērojama trešās valsts valstspiederīgajam, kurš ir iesniedzis starptautiskas aizsardzības pieteikumu Direktīvas [2005/85] izpratnē?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai ārvalstnieka aizturēšana, kas tiek veikta viņa atgriešanas nolūkā, ir jāpārtrauc, ja viņš iesniedz starptautiskas aizsardzības pieteikumu Direktīvas [2005/85] izpratnē un nav citu iemeslu turpināt viņu aizturēt?”

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

- 32 Francijas valdība izsaka šaubas par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību, jo no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu neizrietot, ka *M. Arslan* apstrīdētu to, ka Direktīva 2008/115 viņam ir piemērojama pēc patvēruma pieteikuma iesniegšanas. Šādos apstākļos lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu esot hipotētisks raksturs.
- 33 Šajā ziņā vispirms ir jāatgādina, ka LESD 267. pantā noteiktās procedūras ietvaros tikai valsts tiesa, kura izskata strīdu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir tā, kas, ņemot vērā lietas īpatnības, var noteikt gan to, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir vajadzīgs, lai šī tiesa varētu taisīt spriedumu, gan to, cik atbilstīgi ir tās Tiesai uzdotie jautājumi. Lidz ar to gadījumā, ja uzdotie jautājumi ir par Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu (it īpaši skat. Tiesas 2013. gada 26. februāra spriedumu lietā C-399/11 *Melloni*, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 34 Pieņēmums, ka valsts tiesas uzdotie prejudiciālie jautājumi ir atbilstoši, var tikt noraidīts tikai izņēmuma gadījumos, ja ir acīmredzams, ka [šajos] jautājumos lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai tiesiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Melloni*, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 35 Tomēr ir jākonstatē, ka šajā gadījumā no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem acīmredzami neizriet, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nebūtu nekādas saistības ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu vai arī ka iesniedzējtiesas minētā problēma būtu hipotētiska.
- 36 Proti, vispirms, protams, ir jākonstatē, ka *M. Arslan* apstrīdēja aizturēšanas termiņa pagarinājumu nevis tādēļ, ka Direktīva 2008/115 nebūtu piemērojama, bet tostarp tādēļ, ka šis pagarinājums ir pretrunā tās 15. pantam tādēļ, ka, ņemot vērā patvēruma pieteikuma izvērtēšanas procedūras ilgumu, nevarot saprātīgi cerēt, ka viņa izraidīšana varētu notikt Čehijas Republikas tiesībās atļautajā maksimālajā apcietinājuma termiņā. Tomēr, lai varētu noteikt, vai ar minēto pagarinājumu tiek pārkāpts

Direktīvas 2008/115 15. pants, iesniedzējtiesai vispirms ir jānosaka, vai šī direktīva joprojām ir piemērojama *M. Arslan* stāvoklim pēc viņa patvēruma pieteikuma iesniegšanas. Līdz ar to ir vajadzīga atbilde uz pirmo jautājumu, lai tā varētu spriest par tajā izvirzītā argumenta pamatotību.

- 37 Vēl no lēmuma uzdot prejudiciālus jautājumus izriet, ka šī tiesa uzskata, ka gadījumā, ja Direktīva 2008/115 vairs nebūtu piemērojama pēc patvēruma pieteikuma iesniegšanas, *M. Arslan* varētu arī turpmāk tikt aizturēts tikai atbilstoši jaunam lēmumam, kas pieņemts, pamatojoties uz tiesību normām, kas konkrēti ļauj aizturēt patvēruma meklētāju, līdz ar to apstrīdētais lēmums būtu prettiesisks jau šā iemesla dēļ. Tomēr nevar izslēgt, ka iesniedzējtiesa ir tiesīga konstatēt šādu trūkumu, vajadzības gadījumā, pat pēc savas ierosmes.
- 38 Visbeidzot, lai arī lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu ir minēts, ka 2001. gada 27. jūlijā *M. Arslan* tika atbrīvots, un ja pēc tam, kad Čehijas Republikas valdība sniedza papildu informāciju, nākamajā dienā pēc atbrīvošanas viņš aizbēga, ir jākonstatē, ka neviens no šiem abiem apstākļiem neļauj pieņemt, ka iesniedzējtiesai saskaņā ar savas valsts tiesībām vairs nebūs jāspriež par tai iesniegto prasību, ja par to nav mazāko norāžu šajā saistībā ne lietas materiālos, ne no iesniedzējtiesas puses, ne arī no kāda tiesvedības Tiesā dalībnieka puses.
- 39 Šādos apstākļos lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāatzīst par pieņemamu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 40 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai Direktīvas 2008/115 2. panta 1. punkts, ko lasa kopā ar tās preambulas 9. apsvērumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka šī direktīva nav piemērojama trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir iesnieguši starptautiskas aizsardzības pieteikumu Direktīvas 2005/85 izpratnē.
- 41 Vācijas un Šveices valdības, kā arī Eiropas Komisija piedāvā sniegt apstiprinošu atbildi uz šo jautājumu, bet Čehijas Republikas, Francijas un Slovākijas valdības būtībā uzskata, ka minētā direktīva var būt piemērojama – attiecīgajā gadījumā ar noteiktiem nosacījumiem – arī patvēruma meklētājam.
- 42 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2008/115 preambulas 2. apsvērumu tās mērķis ir ar kopīgiem standartiem pamatotas efektīvas izraidīšanas un atgriešanas politikas ieviešana, lai attiecīgo personu atgriešana notiktu humānā veidā un pilnībā ievērojot to cilvēktiesības, kā arī cieņas neaizskaramību. Kā izriet gan no Direktīvas 2008/115 nosaukuma, gan no tās 1. panta, šajā nolūkā tajā ir noteikti “kopējie standarti un procedūras”, kas katrai dalībvalstij ir jāpiemēro trešo valstu valstspiederīgo, kas nelikumīgi uzturas to teritorijā, atgriešanai (2011. gada 28. aprīļa spriedums lietā C-61/11 PPU *El Dridi*, Krājums, I-3015. lpp., 31. un 32. punkts).
- 43 Attiecībā uz Direktīvas 2008/115 piemērošanas jomu tās 2. panta 1. punktā ir noteikts, ka tā ir piemērojama trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā. “Nelikumīgas uzturēšanās” jēdziens ir definēts šīs direktīvas 3. panta 2. punktā kā “tāda trešās valsts valstspiederīgā atrašanās dalībvalsts teritorijā, kurš neatbilst vai vairs neatbilst [...] iecelšanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem šajā dalībvalstī”.
- 44 Direktīvas 2008/115 preambulas 9. apsvērumā šajā ziņā ir precizēts, ka “saskaņā ar [Direktīvu 2005/85] trešās valsts valstspiederīgais, kas ir pieprasījis patvērumu dalībvalstī, nebūtu jāuzskata par personu, kas nelikumīgi uzturas attiecīgās dalībvalsts teritorijā, kamēr nav stājies spēkā negatīvs lēmums par minēto pieprasījumu vai lēmums, ar ko tiek pārtrauktas viņa vai viņas tiesības uz patvēruma meklētāja statusu”.

- 45 Proti, Direktīvas 2005/85, kuras mērķis saskaņā ar tās 1. pantu ir noteikt minimālos standartus procedūrās bēgļa statusa piešķiršanai un atņemšanai, 7. panta 1. punktā ir noteiktas patvēruma meklētāju tiesības palikt dalībvalstī, kurā ir iesniegts vai tiek izskatīts to pieteikums, vienīgi procedūras nolūkā līdz brīdim, kad par šo izskatīšanu atbildīgā iestāde pieņem lēmumu par šo pieteikumu pirmajā instancē.
- 46 Minētās direktīvas 7. panta 2. punktā ir atļauti izņēmumi no šā paša panta 1. punktā iekļautā noteikuma tikai ar stingriem nosacījumiem, proti, ja runa ir nevis par pirmo patvēruma pieteikumu, bet gan turpmāk iesniegtu pieteikumu, kurš netiks izskatīts, vai ja patvēruma meklētājs tiks nodots vai izdots citai dalībvalstij vai trešai valstij, vai arī starptautiskai krimināllietu tiesai.
- 47 Turklāt Direktīvas 2005/85 39. panta 3. punktā katrai dalībvalstij ir sniegta iespēja paplašināt tās 7. panta 1. punktā noteiktās tiesības, paredzot, ka atbildīgās pirmās instances iestādes lēmuma pārsūdzēšanas gadījumā patvēruma meklētāji drīkst palikt minētās dalībvalsts teritorijā, gaidot šīs pārsūdzības iznākumu.
- 48 Tādējādi, lai arī minētajā 7. panta 1. punktā nav tieši piešķirtas uzturēšanās tiesības, bet katras dalībvalsts ziņā atstāj lēmumu, vai piešķirt šādu uzturēšanās atļauju, no Direktīvas 2005/85 un Direktīvas 2008/115 noteikumiem, sistēmas un mērķiem skaidri izriet, ka patvēruma meklētājam – neatkarīgi no šīs atļaujas piešķiršanas – ir tiesības palikt attiecīgās dalībvalsts teritorijā, vismaz līdz brīdim, kad viņa pieteikums tiek noraidīts pirmajā instancē, un tātad viņu nevar uzskatīt par tādu, kurš “nelikumīgi uzturas” Direktīvas 2008/115 izpratnē, kas attiecas uz izraidīšanu no minētās teritorijas.
- 49 No iepriekš minētā izriet, ka uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2008/115 2. panta 1. punkts, ko lasa kopā ar tās preambulas 9. apsvērumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka šī direktīva nav piemērojama trešo valstu valstspiederīgajam, kurš ir iesniedzis starptautiskas aizsardzības pieteikumu Direktīvas 2005/85 izpratnē, laikposmā no minētā pieteikuma iesniegšanas brīža līdz lēmuma par šo pieteikumu pieņemšanas pirmajā instance brīdim vai – attiecīgajā gadījumā – līdz prasības, kas celta par minēto lēmumu, izskatīšanas pabeigšanas brīdim.

Par otro jautājumu

- 50 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, vai, kaut arī Direktīva 2008/115 nav piemērojama trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir iesnieguši starptautiskas aizsardzības pieteikumu Direktīvas 2005/85 izpratnē, ir iespējams turpināt aizturēt šādu valstspiederīgo, kurš ir iesniedzis minēto pieteikumu, pēc tam, kad viņš ir ticis aizturēts saskaņā ar Direktīvas 2008/115 15. pantu viņa atgriešanai vai izraidīšanai.
- 51 Vācijas un Šveices valdības, kā arī Komisija uzskata, ka šādā gadījumā aizturēšana var turpināties, ja tā ir pamatota ar bēgļu tiesību normām. Lai arī Čehijas Republikas, Francijas un Slovākijas valdības, ņemot vērā atbildi, kuru tās piedāvāja sniegt uz pirmo jautājumu, nav atbildējušas uz šo otro jautājumu, no viņu apsvērumiem izriet, ka tās uzskata, ka patvēruma pieteikuma iesniegšanas dēļ nebūtu jāizbeidz aizturēšana.
- 52 Kā Tiesa jau ir norādījusi, aizturēšana izraidīšanas nolūkā, kas ir reglamentēta Direktīvā 2008/115, un patvēruma meklētāja aizturēšana, tostarp atbilstoši Direktīvai 2003/9 un Direktīvai 2005/85 un piemērojamām valsts tiesību normām, ietilpst atšķirīgās tiesību sistēmās (skat. 2009. gada 30. novembra spriedumu lietā C-357/09 PPU *Kadzoev*, Krājums, I-11189. lpp., 45. punkts).
- 53 Attiecībā uz patvēruma meklētājiem piemērojamo tiesību sistēmu ir jāatgādina, ka Direktīvas 2003/9 7. panta 1. punktā ir noteikts princips, saskaņā ar kuru patvēruma meklētāji var brīvi pārvietoties uzņemošās dalībvalsts teritorijā vai tās apgabalā, ko viņiem ir noteikusi šī dalībvalsts.

Tomēr minētā 7. panta 3. punktā ir precizēts, ka, ja nepieciešams, dalībvalsts var uzlikt patvēruma meklētājam pienākumu palikt saskaņā ar tās valsts tiesībām noteiktajā vietā, piemēram, tiesisku vai sabiedriskās kārtības iemeslu dēļ.

- 54 Saskaņā ar Direktīvas 2005/85 18. panta 1. punktu dalībvalstis nevar aizturēt personu tikai tādēļ, ka viņa ir pieprasījusi patvērumu, un saskaņā ar šī paša panta 2. punktu, ja patvēruma meklētājs ir aizturēts, dalībvalstis nodrošina iespēju veikt ātru pārbaudi tiesā. Pārbaude tiesā ir paredzēta arī Direktīvas 2003/9 21. pantā attiecībā uz lēmumiem, kas pieņemti atbilstoši šīs direktīvas 7. pantam.
- 55 Tomēr ne Direktīvā 2003/9, ne Direktīvā 2005/85 šobrīd nav saskaņoti pamati, kādēļ var tikt izdots rīkojums par patvēruma meklētāja aizturēšanu. Proti, kā norādīja Vācijas valdība, piedāvājums izveidot šādu pamatu izsmelošu sarakstu tika noraidīts pārrunu laikā pirms Direktīvas 2005/85 pieņemšanas un tikai, izdarot grozījumus Direktīvā 2003/9, kas šobrīd tiek pieņemti, tika paredzēts izveidot šādu sarakstu Savienības līmenī.
- 56 Līdz ar to patvēruma meklētāja aizturēšanas vai aizturēšanas turpināšanas pamati šobrīd, pilnībā ievērojot savus pienākumus, kas izriet gan no starptautiskajām tiesībām, gan no Savienības tiesībām, ir jānosaka dalībvalstīm.
- 57 Attiecībā uz tādu situāciju kā pamatlietā, kurā, pirmkārt, trešās valsts valstspiederīgais tika aizturēts, pamatojoties uz Direktīvas 2008/115 15. pantu, tādēļ, ka viņa rīcība radīja bažas, ka, ja viņš netiks aizturēts, viņš aizbēgs un izjauks savu izraidīšanu, un, otrkārt, ir aizdomas, ka patvēruma pieteikums tika iesniegts ar vienīgo mērķi aizkavēt, pat izjaukt lēmuma par viņa atgriešanu izpildi, ir jākonstatē, ka ar šādiem apstākļiem faktiski var attaisnot, ka minētā personas joprojām tiek aizturēta pat pēc patvēruma pieteikuma iesniegšanas.
- 58 Proti, valsts tiesību norma, kurā ir ļauts šādos apstākļos turpināt aizturēt patvēruma meklētāju, ir saderīga ar Direktīvas 2005/85 18. panta 1. punktu, ja šī aizturēšana izriet nevis no patvēruma pieteikuma iesniegšanas, bet no apstākļiem, kas raksturo šī patvēruma meklētāja individuālo rīcību pirms šī pieteikuma iesniegšanas un tā izskatīšanas laikā.
- 59 Turklāt, ciktāl aizturēšanas turpināšana šādos apstākļos šķiet objektīvi vajadzīga, lai novērstu, ka ieinteresētā persona galīgi izvairās no atgriešanas, šī aizturēšanas turpināšana ir pieļaujama arī saskaņā ar Direktīvas 2003/9 7. panta 3. punktu.
- 60 Šajā ziņā ir jānorāda, ka, lai arī Direktīva 2008/115 uz patvēruma pieteikuma izskatīšanas procedūras laiku nav piemērojama, tas nekādi nenozīmē, ka tādēļ galīgi tiks izbeigta atgriešanas procedūra, kas var turpināties gadījumā, ja patvēruma pieteikums tiks noraidīts. Tomēr, kā norādīja Čehijas Republikas, Vācijas, Francijas un Slovākijas valdības, ja dalībvalstis nevarētu novērst, ka tādos apstākļos kā šā sprieduma 57. punktā izklāstītie ieinteresētā persona, iesniedzot patvēruma pieteikumu, var automātiski panākt savu atbrīvošanu, tiktu apdraudēts šīs direktīvas mērķis, proti, trešo valstu valstspiederīgo, kas nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā, efektīva atgriešana (pēc analogijas skat. 2011. gada 6. decembra spriedumu lietā C-329/11 *Achughbalian*, Krājums, I-12695. lpp., 30. punkts).
- 61 Turklāt Direktīvas 2005/85 23. panta 4. punkta j) apakšpunktā ir skaidri paredzēts, ka tas, ka patvēruma meklētājs neiesniedz pieteikumu, lai kavētu vai pat traucētu izpildīt agrāk pieņemtu vai nenovēršamu lēmumu, kura dēļ viņš tiktu izraidīts, tāpat var tikt ņemts vērā minētā pieteikuma izvērtēšanas procedūrā, jo ar šo apstākli var attaisnot šī pieteikuma paātrinātu vai prioritāru izskatīšanu. Tādējādi ar Direktīvu 2005/85 tiek nodrošināta vajadzīgo instrumentu pieejamība dalībvalstīm, lai tās varētu nodrošināt atgriešanas procedūras efektivitāti, novēršot, ka tā tiek apturēta ilgāk, nekā nepieciešams pieteikuma pareizai izskatīšanai.

- 62 Tomēr ir jāprecizē, ka tas vien, ka sava pieteikuma iesniegšanas brīdī attiecībā uz patvēruma meklētāju tiek pieņemts atgriešanas lēmums un ka viņš tiek aizturēts, pamatojoties uz Direktīvas 2008/115 15. pantu, katrā atsevišķajā gadījumā neizvērtējot visus atbilstošos apstākļus, neļauj pieņemt, ka viņš šo pieteikumu ir iesniedzis ar vienīgu mērķi kavēt vai izjaukt atgriešanas lēmuma izpildi un ka viņa aizturēšana joprojām ir objektīvi vajadzīga un samērīga.
- 63 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvai 2003/9 un Direktīvai 2005/85 nav pretrunā tas, ka trešās valsts valstspiederīgo, kurš ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu Direktīvas 2005/85 izpratnē, pēc tam, kad viņš ir ticis aizturēts saskaņā ar Direktīvas 2008/115 15. pantu atgriešanai vai izraidīšanai, turpina aizturēt, pamatojoties uz valsts tiesību normu, ja, katrā atsevišķajā gadījumā izvērtējot visus atbilstošos apstākļus, tiek konstatēts, ka šis pieteikums tika iesniegts ar vienīgu mērķi kavēt vai izjaukt atgriešanas lēmuma izpildi un ka ir objektīvi vajadzīgs saglabāt aizturēšanas līdzekli, lai novērstu, ka ieinteresētā persona galīgi izvairās no atgriešanas.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 64 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīvas 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, 2. panta 1. punkts, ko lasa kopā ar tās preambulas 9. apsvērumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka šī direktīva nav piemērojama trešo valstu valstspiederīgajam, kurš ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu Padomes 2005. gada 1. decembra Direktīvas 2005/85/EK par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu, izpratnē, laikposmā no minētā pieteikuma iesniegšanas brīža līdz lēmuma par šo pieteikumu pieņemšanas pirmajā instancē brīdim vai – attiecīgajā gadījumā – līdz prasības, kas celta par minēto lēmumu, izskatīšanas pabeigšanas brīdim;
- 2) Padomes 2003. gada 27. janvāra Direktīvai 2003/9/EK, ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai dalībvalstīs, un Direktīvai 2005/85 nav pretrunā tas, ka trešās valsts valstspiederīgo, kurš ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu Direktīvas 2005/85 izpratnē, pēc tam, kad viņš ir ticis aizturēts saskaņā ar Direktīvas 2008/115 15. pantu atgriešanai vai izraidīšanai, turpina aizturēt, pamatojoties uz valsts tiesību normu, ja, katrā atsevišķajā gadījumā izvērtējot visus atbilstošos apstākļus, tiek konstatēts, ka šis pieteikums tika iesniegts ar vienīgu mērķi kavēt vai izjaukt atgriešanas lēmuma izpildi un ka ir objektīvi vajadzīgs saglabāt aizturēšanas līdzekli, lai novērstu, ka ieinteresētā persona galīgi izvairās no atgriešanas.

[Paraksti]